

Nr 88.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse av 4 § lagen den 22 april 1938 (nr 121) om hittegods; given Stockholms slott den 12 februari 1954.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag angående ändrad lydelse av 4 § lagen den 22 april 1938 (nr 121) om hittegods.

GUSTAF ADOLF.

Herman Zetterberg.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

Enligt 4 § hittegodslagen gäller för närvarande att hittegods skall tillfalla upphittaren, om ägaren till godset ej blir känd inom ett år från det fyndet anmäldes till polismyndighet. I propositionen föreslås att denna frist skall avkortas till sex månader.

Förslag
till
Lag
angående ändrad lydelse av 4 § lagen den 22 april 1938 (nr 121)
om hittegods.

Härigenom förordnas, att 4 § lagen den 22 april 1938 om hittegods skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

4 §.

(Nuvarande lydelse.)

Varder ägare till hittegods ej känd inom *ett år* från det fyndet anmäldes hos polismyndighet, eller kommer ägaren ej inom tre månader från det han av polismyndighet underrättats om fyndet, eller kan ägaren eljest anses hava uppgivit sin rätt, tillfalle godset upphittaren; dock vare denne skyldig gälda polismyndighets kostnader i anledning av fyndet. Är godset i polismyndighets vård, och underlåter upphittaren att inom tre månader efter anmaning gälda polismyndighetens kostnader, eller kan han eljest anses hava uppgivit sin rätt, skall godset, efter avdrag av nämnda kostnader, tillfalla kronan.

(Föreslagen lydelse.)

Varder ägare till hittegods ej känd inom *sex månader* från det fyndet anmäldes hos polismyndighet, eller kommer ägaren ej inom tre månader från det han av polismyndighet underrättats om fyndet, eller kan ägaren eljest anses hava uppgivit sin rätt, tillfalle godset upphittaren; dock vare denne skyldig gälda polismyndighets kostnader i anledning av fyndet. Är godset i polismyndighets vård, och underlåter upphittaren att inom tre månader efter anmaning gälda polismyndighetens kostnader, eller kan han eljest anses hava uppgivit sin rätt, skall godset, efter avdrag av nämnda kostnader, tillfalla kronan.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1954; dock skall hittegods, varom anmälan gjorts hos polismyndighet under tiden den 1 juli—den 31 december 1953, icke förrän den 1 juli 1954 tillfalla upphittaren på den grund att ägaren till godset ej varder känd.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 5 februari 1954.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, anmäler fråga om förkortning av gällande tider för förvaring av hittegods och anför därvid följande.

I 1 § lagen den 22 april 1938 om hittegods stadgas att den som hittat något skall utan oskäligt dröjsmål anmäla fyndet hos polismyndighet men att upphittaren, om ägaren till hittegodset är känd, i stället må underrätta honom om fyndet. Enligt 2 § åligger det upphittaren att väl vårda godset; vill upphittaren hellre överlämna godset till polismyndighet, har han dock rätt därtill och polismyndighet må ock eljest, där så finnes påkallat, omhändertaga godset. Vidare stadgas i lagens 4 § att hittegods skall tillfalla upphittaren bland annat i de fall, att ägaren till godset ej blir känd inom ett år från det fyndet anmäldes till polismyndighet eller att ägaren ej ger sig till känna inom tre månader från det han av polismyndighet underrättats om fyndet. Enligt samma lagrum gäller vidare att upphittat gods, som är i polismyndighets vård, skall tillfalla kronan, om upphittaren underlåter att inom tre månader efter anmaning gälda polismyndighetens kostnader.

I skrivelse till Konungen den 5 november 1948 har länsstyrelsen i Malmöhus län hemställt, att en utredning snarast måtte verkställas om och på vilket sätt behovet av förvaringsutrymmen för hittegods skall kunna begränsas. Till grund för denna framställning låg en den 11 augusti 1948 dagtecknad skrivelse från poliskammaren i Malmö, vari poliskammaren hävdade att de i 4 § hittegodslagen angivna förvaringstiderna borde förkortas från ett år till sex månader beträffande okänd ägare och från tre månader till en månad i fråga om upphittare. Poliskammaren anförde till stöd härför följande.

På grund av den mängd hittegods, som numera inlämnas till polisen, har den föreskrivna långa förvaringstiden vållat svårigheter beträffande bland annat anskaffandet av erforderliga lokalutrymmen. Detta gäller i all synnerhet upphittade cyklar. I polishuset i Malmö disponeras för närvarande ut-

rymmen för förvaring av omkring 900 upphittade cyklar, men detta utrymme är icke tillräckligt utan lokaler måste anskaffas för ytterligare omkring 400 cyklar. Som provisorium har cyklar måst ställas i polishusets källargångar och tidvis även på polishusets gård. Icke minst ur kostnadssynpunkt är lokalfrågan mycket betungande, enär polisdistriktet icke får tillgodoräkna sig ersättning för de lokalutrymmen, som erfordras för förvaring av hittegods. Enbart för förvaring av cyklar torde hyreskostnaden kunna beräknas till omkring 8 000 kronor per år. För att minska lokalbehovet vore det önskvärt, att den föreskrivna förvaringstiden minskades till sex månader och att den för upphittare bestämda respittiden fastställdes till en månad. Några olägenheter härav skulle knappast uppstå, enär det endast undantagsvis torde förekomma, att ägare till hittegods blir känd efter sex månader. Ej heller brukar det förekomma, att upphittare avhämtar honom tillerkänt hittegods under andra eller tredje månaden efter det han erhållit föreskriven anmaning. Därest ifrågavarande respittid sättes till en månad och upphittare vid anmaningen erhåller besked inom vilken tid han har att göra sina anspråk gällande, torde rimliga krav på rättsskyddet för upphittaren vara fyllda. Som jämförelse kan nämnas, att förvaringstiden för tillvarataget resgods enligt § 38 järnvägsstadgan den 12 juni 1925 (ändrad genom kungörelse den 20 oktober 1939; SFS 1939: 751) utgör tre månader och att samma förvaringstid gäller beträffande kvarglömda eller borttappade föremål å spårvagnar och omnibusar enligt kungörelsen den 19 februari 1953 (nr 58) angående tillämpning vid spårvägar och omnibuslinjer av järnvägstrafikstadgans föreskrifter beträffande kvarglömda och borttappade föremål m. m.

Sedan länsstyrelsens i Malmöhus län skrivelse remitterats till överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Uppsala, Östergötlands, Kronobergs, Göteborgs och Bohus, Örebro samt Jämtlands län, statskontoret och föreningen Sveriges landsfiskaler, avgav remissinstanserna yttranden i ärendet, därvid överståthållarämbetet och flertalet länsstyrelser bifogade yttranden från olika polismyndigheter. I samtliga remissyttrandena tillstyrktes att den av länsstyrelsen i Malmöhus län begärda utredningen snarast komme till stånd. Flera av remissinstanserna framhöll dock, att utredningen borde avse en fullständig översyn av hittegodslagen ävensom av övriga bestämmelser om hittegods. Förslaget att förkorta de i lagens 4 § angivna förvaringstiderna ansågs av så gott som samtliga remissinstanser välgrundat. Av yttrandena framgick att polismyndigheterna på många håll i landet, framför allt i städerna men även i många köpingar och vissa landsfiskalsdistrikt, hade stora svårigheter att anskaffa tillräckliga och lämpligt belägna lokaler för förvaring av hittegods och att bristen på förvaringsutrymmen vore särskilt framträdande beträffande grövre gods. Sålunda uppgav *förvaltaren för polisens hittegodsmagasin i Stockholm* (uppgifterna lämnade i januari 1949), att omkring 1 500 cyklar ständigt förvarades i magasinets cykelokal och att ungefär lika många stode uppställda under bar himmel på polishusets gård i avvaktan på att plats skulle kunna beredas i magasinet. Vidare uppgav förvaltaren, att det stora antal båtar och kanoter som mottoges till förvaring ställde stora krav på utrymmen. *Poliskammaren i Linköping* uppgav, att anhopningen av hittegods, bl. a. närmare 300 cyklar, vore så stor att de tämligen rymliga förvaringslokaler, som inretts i stadens år 1945 uppförda

polishus, redan i början av 1949 blivit otillräckliga på grund av gällande långa förvaringstider, med påföljd att en stor del av cyklarna måst inrymmas i luftskyddsrummet, i garaget och i en del korridorer. *Landsfiskalsföreningen* underströk, att de påvisade lokalsvårigheterna vore en följd dels av den i lagen föreskrivna långa förvaringstiden och dels av den särskilt under senare år inträdda ökningen av mängden till polisen inlämnat hittegod. Dessa svårigheter skulle enligt föreningens mening bli avsevärt mindre, där-est de i 4 § hittegodslagen stadgade förvaringstiderna minskades på föreslaget sätt. Ur rättssäkerhetssynpunkt ansåg remissinstanserna över lag, att en förkortning av dessa tider icke skulle innebära några olägenheter. Sålunda framhöll *överståthållarämbetet*, att endast en ringa del av hittegodset utlämnats under senare hälften av förvaringsåret samt att utlämningen varit påtagligt koncentrerad till de tre första månaderna av nämnda år. Enligt *polismästaren i Uppsala* hade en granskning av hittegodsjournalen givit vid handen, att det ytterst sällan inträffade att ägare gäve sig till känna först sex månader efter det att godset upphittats. *Poliskammaren i Örebro* uppgav i detta avseende, att 91 % av allt det hittegod som ägarna avhämtat under 1946 hade utkvitterats under de sex första månaderna och att endast 9 % återställts efter denna tid samt att motsvarande siffror beträffande upphittare utgjorde 78 % för dem, som återhämtat godset under första månaden efter erhållen anmaning, medan 22 % begagnat sig av denna rätt under andra eller tredje månaden därefter. Den gällande långa tidsfristen hade enligt poliskammaren i flera fall utnyttjats maximalt och då särskilt under vintermånaderna, d. v. s. en viss tendens hade märkts att utnyttja hittegodslokalerna såsom privata förvaringslokaler. *Stadsfiskalen i Östersund* uppgav, att det under senare år icke inträffat, att en ägare till upphittat gods blivit känd så pass lång tid efter fyndtillfället som sex månader. I regel anträffades ägaren inom tämligen kort tid eller också icke alls. Upphittare, som gjorde anspråk på hittegod, avhämtade detta så gott som omedelbart efter erhållen anmaning, och i intet fall hade hänt, att godset för upphittarens räkning behövt förvaras längre tid än en månad.

I skrivelse till Konungen den 30 april 1953 har *överståthållarämbetet* under åberopande av en inom ämbetet upprättad promemoria hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om översyn av hittegodslagen. Promemorian bygger på ett förslag till vissa ändringar i nämnda lag, vilket i slutet av december 1951 framlades av en utav ämbetet och Stockholms stadskollegium tillkallad kommitté, vars uppgift var att verkställa en organisationsundersökning rörande vissa avdelningar inom huvudstadens polisverk. Denna kommitté föreslog, att de i 4 § hittegodslagen stadgade preklusionstiderna skulle avkortas från ett år till tre månader för okänd ägare, från tre till två månader för känd ägare samt likaledes från tre till två månader för upphittare. Därjämte föreslog kommittén, att möjlighet skulle beredas att på ett så tidigt stadium som möjligt utgallra gods av intet eller ringa värde (högst 3 kronor) samt beträffande detta tillämpa en mera summarisk behandling. Som motivering anfördes att gällande tider medförde en synnerligen kost-

nadskrävande hittegodsvård, vilket tedde sig särskilt otillfredsställande, om kostnaderna ställdes i relation till de värden, som under längre tid kvarliggande hittegodsposter representerade.

Från det av kommittén förebragta materialet kan anföras (siffrorna gäller år 1949) att totalantalet hittegodsposter utgjorde ca 35 000, att ägare avhämtade ca 30 % och upphittare ca 20 % av hittegodset samt att ca 50 % därav försåldes på stadsauktion. Beträffande det gods som blev avhämtat av ägare framgår att 87 % av de ägare, som ej var kända vid registreringen, avhämtade sitt gods inom en månad, 93 % inom två månader och 96,5 % inom tre månader från registreringen. Av polismyndigheten kända ägare avhämtade sitt gods till 95,4 % inom en månad, till 98 % inom två månader och till 99,3 % inom tre månader efter erhållen anmaning. Upphittare avhämtade dem tillfallande gods till 84,9 % inom en månad, till 95 % inom två månader och till 99,2 % inom tre månader från erhållen anmaning. Medelvärde av samtliga 17 567 år 1948 försålda poster utgjorde 2 kronor 77 öre. Därav hade 11 512 ett medelvärde av allenast 30 öre. Stockholms stads kostnader för samtliga under ett år inlämnade hittegodsposter uppgår till ca 2 kronor 40 öre per post. För de poster (ca hälften), som måste förvaras femton månader, blir kostnaden omkring 3 kronor per post.

I anledning av kommitténs förslag anföres i den nyssnämnda promemorian:

Överståthållarämbetet har tidigare haft tillfälle att yttra sig angående preklusionstiderna i anledning av nädig remiss av en av länsstyrelsen i Malmöhus län avgiven framställning om utredning huruvida och på vilket sätt behovet av förvaringsutrymmen för hittegoods skulle kunna begränsas. — — — Den nu föreslagna avkortningen av preklusionstiderna är som synes mera omfattande än den som förutsattes vid tiden för nämnda länsstyrelses framställning. Den förebragta statistiken om de faktiska avhämtningstiderna utvisar dock, att en ytterligare avkortning icke skulle medföra någon risk för rättsförlust, som bör utgöra hinder för ifrågavarande ur kostnadssynpunkt angelägna åtgärd. Med hänsyn till det ringa antal ägare — en eller ett par procent — som anmäler sig efter de första tre månaderna, kan det knappast anses rimligt att ombesörja förvaring under ytterligare nio månader, helst som denna ytterligare förvaring måste avse omkring 70 % av antalet hittegodsposter. Det må framhållas, att det obetydliga antal hittegodsposter, som icke avhämtas av ägare inom den föreslagna kortare tiden, naturligen i regel avser gods av ringa värde, vilket icke täcker lösesumman. Antagas kan ock att en förkortning av tiden kommer att medföra tidigare anmälningar.

Tillräcklig anledning att förkorta preklusionstiden för känd ägare och för upphittare från tre till två månader synes däremot icke föreligga. Den därav följande avkortningen av förvaringstiden lär ur kostnadssynpunkt vara av tämligen underordnad betydelse. Å andra sidan synes en enhetlig preklusionstid av tre månader för såväl okända ägare som kända ägare och upphittare innebära en fördel.

Därest preklusionstiden för ägare avkortas enligt det föreliggande förslaget, synes det visserligen icke finnas samma skäl att därutöver införa den mera summariska behandling av gods av ringa eller intet värde, som enligt förslaget skulle bestå i att gods med ett uppskattat värde av högst 3 kronor finge förstöras eller säljas efter 14 dagar. Fördelarna av en sådan

anordning förefalla emellertid vara så betydande att förslaget jämväl i denna del synes böra tillstyrkas. Ifrågasätts kan jämväl om icke värdegränsen skulle kunna sättas till 5 kronor. Av den förebragta statistiken framgår att ca 80 % av det gods, som blir av ägaren avhämtat, utkvitteras under de första två veckorna. Införes här avsedd bestämmelse torde kunna påräknas en ytterligare koncentration av avhämtningen till de första två veckorna.

I promemorian behandlas därjämte åtskilliga andra frågor rörande ändringar i hittegodslagen.

I skrivelse till Konungen den 27 januari 1954 har *överståthållarämbetet* — under erinran om sin promemoria i ämnet — anfört, att situationen i fråga om hittegodsförvaringen i Stockholm för närvarande vore bekymmersam jämväl i fråga om de faktiska möjligheterna för polismyndigheten att ombesörja förvaring. Detta gällde icke minst tillvaratagna cyklar, vilkas antal befunne sig i ständigt stigande. Cyklar hade i betydande mängder måst uppställas på polishusets gård. Utrymmet därstädes bleve emellertid inom kort otillräckligt i och med att norra delen av gården måste tagas i anspråk för rivnings- och ombyggnadsarbeten å vissa delar av polishuset. Lokalsvårigheterna vore jämväl i övrigt avsevärda. — I det läge, som nu föreligger, har överståthållarämbetet därför ansett sig böra hemställa, att Kungl. Maj:t måtte, i avbidan på den av ämbetet förordade allmänna översynen av hittegodslagen, vidtaga åtgärd för en provisorisk avkortning av den i 4 § angivna ettårsfristen.

Departementschefen.

Med hänsyn till den allt större mängden av hittegods och särskilt det stora antalet cyklar som överlämnas till eller eljest omhändertages av polismyndigheterna har det vid tillämpningen av hittegodslagen visat sig, att städer, köpingar och andra större samhällen har stora svårigheter att anskaffa tillräckliga och lämpligt belägna lokaler för förvaring av hittegodset. Uppenbarligen skulle en förkortning av den i lagens 4 § beträffande okänd ägare föreskrivna ettårsfristen medföra en betydande avlastning ur utrymmessynpunkt, och en lagändring i detta avseende har också aktualiserats vid flera tillfällen under senare år. Att gjorda framställningar i ämnet hittills icke föranlett någon åtgärd har berott därpå, att en allmän översyn av hittegodslagstiftningen ansetts påkallad men att en sådan fått stå tillbaka för andra, såsom mera angelägna bedömda utredningsuppgifter. På den allra senaste tiden har emellertid förhållandena framför allt i huvudstaden utvecklat på ett sådant sätt, att en viss avkortning av ettårsfristen ter sig omedelbart påkallad. Ett dylikt provisorium i avbidan på en mera fullständig revision av hittegodslagstiftningen kan icke anses medföra några olägenheter ur rättssäkerhetssynpunkt. Av det i ärendet förebragta materialet framgår nämligen att praktiskt taget allt sådant hittegods, till vilket någon förut okänd ägare över huvud anmäler sig, brukar avhämtas redan inom tre och i varje fall inom sex månader från det fyndet anmäldes hos polismyndighet. Det må i detta sammanhang nämnas, att gods som kvarglömts eller borttappats på järnväg, spårvagn eller omnibus får försäljas redan efter

tre månader från det godset tillvaratogs. Samma frist gäller för övrigt enligt dansk rätt (lag den 23 april 1952) beträffande allt hittegod, medan den norska hittegodslagen (av den 15 maj 1953) stadgar en frist å sex månader. Med hänsyn till den ifrågasatta lagändringens provisoriska karaktär synes det icke tillrådligt att nu avkorta ettårsfristen mer än till sex månader. Icke heller synes det vare sig lämpligt eller erforderligt att i detta sammanhang ändra övriga i 4 § hittegodslagen föreskrivna preklusionsfrister. Beträffande det gods som vållar polismyndigheterna de största svårigheterna, nämligen cyklarna, må härvid nämnas att det stora flertalet cyklar omhändertages av polisen och ej av upphittare i egentlig mening, varför den i fråga om upphittare föreskrivna tremånadersfristen ej har så stor praktisk betydelse med avseende å detta gods.

Lagändringen torde böra träda i kraft så snart som möjligt, förslagsvis den 1 april 1954. Ehuru det knappast kan anses föreligga några principiella betänkligheter att tillämpa sexmånadersfristen jämväl å sådant hittegod, beträffande vilket ettårsfristen nämnda dag löper, har det likväl befunnits rimligt att ge en särskild övergångsbestämmelse med avseende å dylikt gods, under förutsättning att fyndet anmälts under tiden den 1 juli — den 31 december 1953. Det föreslås sålunda, att gods som nu sagts icke förrän den 1 juli 1954 skall tillfalla upphittaren på den grund att ägaren till godset ej varder känd. Den föreslagna övergångsbestämmelsen inkräktar givetvis icke på polismyndighets rätt att försälja hittegod enligt 2 § andra stycket i lagen.

I enlighet med vad nu sagts har inom justitiedepartementet utarbetats förslag till *lag angående ändrad lydelse av 4 § lagen den 22 april 1938 (nr 121) om hittegod*.

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över lagförslaget, av den lydelse bilaga¹ till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Jan-Chr. Montelius.

¹ Bilagan, vilken är likalydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här utslutits.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 12 februari 1954.

Närvarande:

justitieråden NISSEN,
HELLQUIST,
KARLGREN,
regeringsrådet ECKERBERG.

Enligt lagrådet den 10 februari 1954 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 5 februari 1954, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag angående ändrad lydelse av 4 § lagen den 22 april 1938 (nr 121) om hittegoods*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av byråchefen för lagärenden i justitiedepartementet, hovrättsassessorn S. Denmark.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:
Harriet Stangenberg.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 februari 1954.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, anmäler lagrådets den 12 februari 1954 avgivna utlåtande över det till lagrådet den 5 februari 1954 remitterade förslaget till *lag angående ändrad lydelse av 4 § lagen den 22 april 1938 (nr 121) om hittegods* samt hemställer, att förslaget, som av lagrådet lämnats utan erinran, måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Sven Fischier.